[४५] वा लिप्सायामिति वक्तव्यम्। (म.भा. १.२८१)

भिक्षुको ब्राह्मणकुलमुपतिष्ठते, उपतिष्ठति इति वा (म.भा. १.२८१)॥

अकर्मकाच्च। (२६/२६९३)

उपात् इति वर्तते। उपपूर्वात् तिष्ठतेरकर्मकात् अकर्मकक्रियावचनादात्मनेपदं भवति। यावद्भुक्तमुपतिष्ठते। यावदोदनमुपतिष्ठते। भुक्तम् इति भावे [1]क्तप्रत्ययः। भोजने भोजने[2] सन्निधीयते इत्यर्थः। अकर्मकात् इति किम्? राजानमुपतिष्ठति॥

उद्विभ्यां तपः। (२७/२६९४)

अकर्मकात् इति वर्तते। उत् वि इत्येवंपूर्वात् तपतेरकर्मकक्रियावचनादात्मनेपदं भवति। उत्तपते। वितपते। दीप्यते इत्यर्थः। अकर्मकात् इत्येव। उत्तपति सुवर्णं सुवर्णकारः। वितपति [3]पृथ्वीं सविता।

[४६] स्वाङ्गकर्मकाच्चेति वक्तव्यम्। (म.भा. १.२८१)

उत्तपते पाणिम्, उत्तपते पृष्ठम्। वितपते पाणिम्, वितपते पृष्ठम्। स्वाङ्गं चेह न पारिभाषिकं गृह्यते "[4]अद्रवं मूर्तिमत् स्वाङ्गम्' इति। किं तर्हि? स्वमङ्गं स्वाङ्गम्[5]। तेनेह न भवति, देवदत्तो यज्ञदत्तस्य पृष्ठमुत्तपति इति। उद्विभ्याम् इति किम्? निष्टपति॥

आङो यमहनः। (२८/२६९५)

अकर्मकात् इति वर्तते। 'यम उपरमे' (धा.पा. ९८४), 'हन हिंसागत्योः' (धा.पा. १०९२) [6]इति परस्मैपदिनौ। ताभ्यामकर्मकक्रियावचनाभ्याम् आङ्पूर्वाभ्यामात्मनेपदं भवति। आयच्छते, [7]आयच्छेते आयच्छन्ते। हनः खल्वपि—आहते, [8]आघ्नाते, आघ्नते। अकर्मकात् इत्येव। आयच्छति कूपाद् रज्जुम्। आहन्ति [9]वृषलं पादेन (म.भा. १.२८२)।

[४७] स्वाङ्गकर्मकाच्चेति वक्तव्यम्। (म.भा. १.२८२)

आयच्छते पाणिम्। आहते शिरः (म.भा. १.२८२)। स्वाङ्गं चेह न पारिभाषिकं गृह्यते। [10]किं तर्हि? स्वमङ्गं स्वाङ्गम्। तेनेह न भवति, आहन्ति शिरः परकीयम् इति॥

[11]समोगम्यृच्छिप्रच्छिस्वरत्यर्तिश्रुविदिभ्यः। (२९/२६९९)

अकर्मकात् इति वर्तते। 'शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्' (१.३.७८/२१५९) इति प्राप्ते[12] सम्पूर्वेभ्यो गमि ऋच्छि [13]प्रच्छि स्वरति अर्ति श्रु विदि इत्येतेभ्यो[14]ऽकर्मकेभ्यो धातुभ्य आत्मनेपदं भवति। सङ्गच्छते।

---

1. क्तः ग. 2. च इत्यधिकम् क. 3. पृष्ठं इ. फ. ग., पृष्ठीं ब. ई. 4. अद्रवं मूर्तिमत् स्वाङ्गं प्राणिस्थमविकारजम्। अतत्स्थं तत्र दृष्टं च तस्य चेत्तत्तथायुतम् क. ग. 5. इति इत्यधिकम् फ. 6. एतौ ड, उभौ अ. 7. आयच्छेते नास्ति अ. 8. आघ्नाते नास्ति अ. 9. वृषीं ब. 10. किं तर्हि? स्वमंगं स्वाङ्गं नास्ति अ., किं तर्हि—इति नास्ति ग. 11. 'समोगम्यृच्छिभ्याम्' इत्येव सूत्रपाठः, वार्त्तिकप्रक्षेपेणायं पाठः काशिकाकारैः स्वीकृतः 12. आत्मनेपदं विधीयते इत्यधिकम् अ. 13. प्रच्छि नास्ति ड, स्वृ अर्ति क. 14. अकर्मकेभ्यो धातुभ्यः नास्ति ड.